

зберігав свій творчий дар і невпинно виковував свій професіоналізм. Навколо нього виросла Школа — когорта нових поколінь, за майбутнє яких він ніс відповідальність.

Список використаних джерел:

- Батовська, О. (2023). Педагогічна діяльність В. С. Палкіна та традиції вітчизняної педагогіки. *Академік Олег Семенович Тимошенко: педагог, науковець, громадський діяч. Збірка матеріалів Всеукраїнської наук. конф., 5 грудня 2022 р.*, (сс. 19-23). Київ, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. .
- Рожок, В. (2011). В'ячеслав Палкін і хорова культура України другої половини ХХ ст. *В'ячеслав Палкін. Шляхами хорового мистецтва*. Харків: Бровін О.В.
- Лашенко, А. (2011). Еталони мистецького життєтворення. *В'ячеслав Палкін. Шляхами хорового мистецтва*. Харків: Бровін О. В.
- Поклонська, О., Тимошенко, О. & Мирошникова, Л. (1998). «Мій вчитель. Маестро». Творча майстерня «ЛіКа». Retrieved from <https://www.facebook.com/watch/?v=672281923765414>

Наталія Белік-Золотарьова

ДИРИГЕНТСЬКИЙ КОНКУРС ІМЕНІ АНАТОЛІЯ КАЛАБУХІНА: СТРАТЕГІЯ, КОНЦЕПЦІЯ, МІСІЯ

Упродовж 2020–2025 років у мистецькому просторі України виникло декілька Всеукраїнських диригентських конкурсів, зокрема, конкурси хорових диригентів: імені Д. Загрецького (Одеса), імені М. Колесси (Львів), імені О. С. Тимошенка (Київ), імені Ю. Кулика (Харків). Водночас, мистецьких змагань диригентів оперно-симфонічної профілізації на сьогодні немає. виправити цю проблемну ситуацію має І Всеукраїнський конкурс диригентів, в якому передбачена участь як оперно-симфонічних, так і хорових диригентів. Цей конкурс започаткований кафедрою хорового та оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, якому за пропозиції авторки цієї публікації, надано ім'я Анатолія Калабухіна, що було підтримано мистецькою спільнотою і керівництвом нашого закладу вищої освіти.

Серед вітчизняних митців, які стали уособленням виконавської волі, символом професіоналізму одне з найпочесніших місць займає Анатолій

Калабухін (21.06.1930–30.06.2022) — народний артист України, професор, лауреат муніципальної премії ім. І. Слатіна та регіонального рейтингу «Харків'янин століття», почесний громадянин міста Харкова, що майже двадцять років очолював Харківське обласне відділення Національної всеукраїнської музичної спілки.

Постать Анатолія Калабухіна — це феномен українського диригентського мистецтва, що поєднав у собі масштаб виконавця, глибину мислення аналітика і мудрість наставника. Його ім'я вписане в історію кількох поколінь музикантів, адже він понад сім десятиліть стояв за диригентським пультом — керував симфонічним оркестром Харківської обласної філармонії (1968–1973 рр.); був головним диригентом Харківського академічного театру опери та балету імені М. Лисенка – нині національного (1973–1978 рр.; а з 1991 по 2009 рр. — працював в якості диригента-постановника); і понад сорок років, з 1979 року очолював оперну студію Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Для багатьох молодих музикантів він став не лише Вчителем, а й духовним орієнтиром, прикладом професійної відданості й людської шляхетності.

Підкреслюю непересічну особистість А. Калабухіна, адже музичну грамоту він почав опановувати лише в 15 років, а вже в 23, по закінченню Харківської консерваторії, здійснив свою першу оперну постановку — «Запорожця за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського! Загалом, ним здійснено понад 100 постановок опер і балетів, серед яких «Аїда» і «Бал-маскарад» Дж. Верді, «Дідона і Еней» Г. Персела та «Любов до трьох помаранчів» С. Прокоф'єва, «Утоплена» М. Лисенка та «Самсон і Даліла» К. Сен-Санса, «Фауст» Ш. Гуно і «Спартак» А. Хачатуряна... Наведу лише один факт, що свідчить про диригентську майстерність А. Калабухіна — 1997 року відбулися перші гастролі Харківської академічного театру опери та балету імені М. Лисенка до Франції, що стали тріумфом Маестро, адже по закінченню «Бориса Годунова» М. Мусоргського овація глядацької зали тривала 9 хвилин!

Анатолій Калабухін творчо співпрацював з видатними композиторами М. Кармінським, В. Бібіком, В. Губаренко, А. Хачатуряном, визначними майстрами сцени, зокрема, співаками: народними артистами Є. Червонюком і М. Манойло, В. Аркановою та І. Яценко, легендарним балетним дуєтом – С. Коливанова і Т. Попеску, з багатьма хоровими колективами, серед яких «ДУМКА» і «Трембіта», Харківський академічний камерний хор, за часів СРСР — з колективами під орудою О. Свєшнікова і В. Чернушенка, створюючи незабутні інтерпретації, наприклад, «Іоанна Дамаскіна» С. Танєєва, *Requiem*'у Дж. Верді. Під його орудою хор та симфонічний оркестр оперної студії університету мистецтв здійснив перші виконання в Харкові *Magnificat* Й. С. Баха і *Te Deum* А. Брукнера (головний хормейстер Н. Белік-Золотарьова). Зазначу, що прекрасне знання вокалу, глибоке розуміння тонкощів ансамблевого виконавства, зокрема ритмічного і динамічного ансамблю між солістами, хором і оркестром, вимогливість і натхненність Маєстро сприяли творчому єднанню музикантів під час репетицій і концертів.

Широта творчих спрямувань народного артиста України Анатолія Калабухіна вражала: він оволодів усіма жанрами музичного мистецтва — від опери, оперети й балету до симфонії, концерту, меси, кантати та ораторії. Ця універсальність митця знайшла яскраве відображення в ювілейному концерті з нагоди 90-річчя Маєстро, що відбувся 7 листопада 2020 року на сцені Харківської обласної філармонії. А останній запланований виступ митця 24 лютого 2022 року, на жаль, не здійснився через початок війни...

Стратегія проведення диригентського конкурсу імені Анатолія Калабухіна (надалі Конкурс) передбачає декілька етапів: попередній, під час якого формується організаційний комітет, викристалізовується ідея та мета мистецького змагання, розробляються Положення Конкурсу, визначаються дата і формат його проведення, відбуваються переговори щодо складу журі і пошуку спонсорів. У Положенні висвітлюються концепція Конкурсу, його мета, визначається кількість турів, номінацій, обов'язкові твори для кожної з них. Положення оприлюднено в

соціальних мережах і надіслано до закладів вищої та передвищої мистецької освіти за півроку до дати проведення творчого змагання.

До *концепції* диригентського Конкурсу закладені такі принципи:

- *мистецький* — виявлення високого рівня диригентської техніки, художнього мислення та сценічної харизми;
- *педагогічний* — створення умов для професійного зростання, обміну досвідом, проведення майстер-класів і відкритих репетицій;
- *просвітницький* — популяризація диригентського мистецтва серед молодих музикантів.

Водночас, Конкурс має виконати важливу *місію спадкоємності між поколіннями*, адже Анатолій Калабухін був не лише визнаним диригентом-практиком, а й видатним педагогом, який виховав когорту оперних співаків і диригентів, серед яких — Г. Ципола, М. Коваль, В. Попов, О. Крамарева, М. Пастер, А. Позняк, І. Вербицька, В. Саверський та багато інших. І тому, природно, що підґрунтям *ідеї* Конкурсу є переконання Маестро, що **диригент — це, насамперед, мислитель і педагог**, який у процесі роботи з солістами, хором і оркестром сприяє створенню виконавської синергії. А. Калабухін є прикладом невтомного пошуку й самовдосконалення: до останніх днів він вивчав нові партитури, читав наукові праці, планував концерти й прем'єри. Його творчий метод поєднував фундаменталізм, емоційну відкритість і постійне прагнення до духовного зростання. Саме ці засади є підґрунтям Конкурсу, що є **актом продовження традиції**, засобом збереження живого зв'язку між минулим і майбутнім українського диригентського мистецтва. Конкурс поєднує *змагальний, освітній і мистецько-комунікаційний аспекти*, формуючи творчий діалог. Його *мета* спрямована на формування нової генерації диригентів, здатних мислити масштабно, відчувати художню відповідальність і творчо розвивати традиції українського диригентського мистецтва.

Наступний етап стратегії Конкурсу — власне проведення двотурового мистецького змагання *on-line* 20-21 квітня 2026 р. На першому турі

конкурсанти-хормейстери у всіх номінаціях записують відео програми з двох творів, один з яких обов'язково українського композитора: хор а cappella та фрагмент оркестрово-хорової композиції (опери, кантати, ораторії, меси та ін.). Оперно-симфонічні диригенти надають відеозапис програм, які містять частину симфонії композиторів епохи класицизму чи романтизму; оркестровий твір за вибором учасника. Обсяг та складність творів має відповідати запропонованим номінаціям. Другий тур для обох номінацій являє собою відеозапис репетиції конкурсанта з хором чи оркестром.

До складу журі запрошуються видатні представники вітчизняного диригентсько-хорового та оперно-симфонічного виконавства, керівники хорових колективів і симфонічних оркестрів, викладачі передвищої ланки та професори закладів вищої мистецької освіти.

Завершальним етапом є оприлюднення результатів Конкурсу в соціальних мережах.

Отже, диригентський Конкурс ґрунтується на творчій і педагогічній спадщині Маестро Калабухіна — визначного представника української диригентської школи, чия діяльність стала символом високої майстерності й невтомного служіння Мистецтву.

Ольга Бенч

УСНА І ПИСЕМНА ТРАДИЦІЯ

В УКРАЇНСЬКОМУ ХОРОВОМУ СПІВІ: ДО ПИТАННЯ СИНТЕЗУ

У теорії й практиці хорового виконавства склався стереотип сприйняття українського хорового співу поза осмисленням його специфіки регіональних пісенних традицій як основи національної співочої культури. В результаті все хорове виконавство розглядається й оцінюється крізь критерії чужої форми співу, яка бере корені з Візантії. Український хоровий диригент і композитор О. Кошиць, осмислюючи витоки українського хорового співу писав, що християнський спів, привнесений греками в Україну разом із християнством, зустрів у давньому культурному українському співі «...добре вже